

Форма № 09/18
Затверджена рішенням вченої ради
ІДГУ
від 30.08.2018 р., протокол № 1

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА
ІНФОРМАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ
КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ТА ТУРИСТИЧНОЮ
ДІЯЛЬНІСТЮ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь бакалавр

(назва освітнього ступеня)

галузь знань 07 Управління та адміністрування

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

(код і назва спеціальності)

освітня програма Підприємництво, торгівля та біржова діяльність: економіка
та управління підприємством

(код і назва спеціальності)

тип дисципліни вибіркова

(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Голова ради з я кості вищої освіти
факультету

А.В. Савченко

(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою управління підприємницькою та
туристичною діяльністю

протокол № 7 від 24.12.19

Завідувач кафедри

О.М. Сорока

(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми: Уманець Т.М., викладач кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю

Рецензенти програми:

д.е.н., проф Меркулов А.В.

доц. Сорока Л.М.

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	<i>Лекції:</i>	
	24	
Модулів: 2	<i>Практичні заняття:</i>	
Загальна кількість годин: 120		
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 2	<i>Лабораторні заняття:</i>	
Семестр: 3	<i>Семінарські заняття:</i>	
	24	
Тижневе навантаження (год.):	<i>Консультації:</i>	
- аудиторне: 2		
- самостійна робота: 4	<i>Індивідуальні заняття:</i>	
Форма підсумкового контролю: залік		
Мова навчання: українська	<i>Самостійна робота:</i>	
	72	

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення навчальної дисципліни: формує фундаментальне економічне мислення майбутнього спеціаліста-економіста, прищеплюючи навички систематизації оцінок основних економічних подій на регіональному рівні.

Метою вивчення дисципліни є: формування знань щодо теоретичних і практичних засад територіальної організації продуктивних сил України, сучасного стану регіонального розвитку економіки та про територіальну і галузеву структуру господарського комплексу, а також об'єктивну необхідність раціонального використання всіх видів ресурсів і охорони навколишнього середовища.

Передумови для вивчення дисципліни: вступ до спеціальності з основами наукових досліджень, мікроекономіка та макроекономіка, товарознавство.

Міждисциплінарні зв'язки «Мікроекономіка та макроекономіка», «Національна економіка», «Економіка підприємства (виробничого, торгівельного та біржових структур)».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Для вибірових навчальних дисциплін

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

Знання про:

- зміст економічних категорій;
- взаємозв'язок понять та показників;
- господарський механізм функціонування на рівні місцевого самоврядування;
- механізм розміщення продуктивних сил; методи кількісної і якісної оцінки економічних явищ;
- шляхи підвищення ефективності використання потенціалу території.

Уміння :

- кількісно оцінювати явища й визначати тенденції зміни показників;
- економічно обґрунтовувати технічні та організаційні рішення; розрахувати величину потенціалу території;

- вибрати ефективні виробничі, технологічні та проектні рішення, що забезпечували б інтенсифікацію і підвищення ефективності розміщення продуктивних сил;
- виконувати економічний аналіз виробничо-господарської діяльності на рівні регіонів, виявляти резерви підвищення ефективності та використання трудових, матеріально-технічних та фінансових ресурсів.

Комунікація :

- Показувати вміння працювати автономно та в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей.
- Використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.
- Оволодіти навичками письмової та усної професійної комунікації державною мовою.

Автономність та відповідальність .

- Відповідальність за прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.
- Управління комплексними діями або проектами.
- Відповідальність професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб.
- Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

III. Тематичний план

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 4_кредита ЄКТС 120 годин.

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)					
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Самостійна робота
1	Предмет, метод і завдання дисципліни	4	2	2			6						
2	Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів	4	2	2			6						
3	Економічне районування та територіальна організація господарства	4	2	2			6						
4	Регіон в системі територіального поділу праці	4	2	2			6						
5	Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики	4	2	2			6						
6	Механізм реалізації регіональної економічної політики	4	2	2			6						
7	Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових	4	2	2			6						

	умовах												
8	Природний та трудоворесурсний потенціал України	4	2	2			6						
9	Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення	4	2	2			6						
10	Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку	4	2	2			6						
11	Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури	4	2	2			6						
12	Фактори сталого розвитку продуктивних сил	4	2	2			4						
	Проміжний контроль						2						
Разом: 120		48	24	24			72						

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни

Поняття про предмет дослідження науки «Регіональна економіка». Місце дисципліни в системі наукових дисциплін, його мета і завдання. Структура дисципліни. Теоретико-методологічні основи «Регіональної економіки».

Тема 2. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів

Економічні закони і закономірності розміщення продуктивних сил. Сутність економічних законів та закономірностей. Закономірності ефективного розміщення продуктивних сил, територіального поділу праці, економічної цілісності регіону, регіональної інтеграції господарства, територіальної комплексності, концентрації та диференціації продуктивних сил, зближення рівнів соціально-економічного розвитку регіонів.

Принципи розміщення продуктивних сил. Принципи раціонального та оптимального розміщення виробництва, збалансованості, пропорційності та комплексності виробництва, розміщення підприємств згідно з раціональними формами суспільної організації виробництва, урахування міжнародного територіального поділу праці, збереження екологічної рівноваги, обмеженого централізму.

Фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів. Сировинний, паливно-енергетичний, водний, трудовий, споживчий, транспортний фактори, фактор науково-технічного прогресу, фактори ринкової кон'юнктури, економіко-географічного положення та екологічний. Вплив факторів на формування економіки регіонів.

Тема 3. Економічне районування та територіальна організація господарства

Основні форми територіальної організації господарства. Сутність територіальної організації. Класифікація економічних зв'язків. Територіальна структура. Форми розміщення продуктивних сил – пункти, центр, вузол, комплекс, район. Територіально-виробничі, портово-промислові комплекси та науково-технологічні зони.

Основи економічного районування. ТВК як основа економічного району. Сучасне економічне районування України. Нові сітки економічних районів за Ф.Заставним та О.Масляком (9 районів), О.Шаблієм (6), В.Поповкіним (5 макрорайонів і 10 мезорайонів).

Тема 4. Регіон в системі територіального поділу праці

Нові парадигми та концепції регіону.

Типологізація регіонів. Типологізація за вихідним станом та динаміці визначеного індикатору; за головними проблемами регіонального розвитку; з орієнтацією на цілі, завдання і механізми регіональної політики.

Поняття про територіальний поділ праці. Різновиди ТПП: генеральний, внутрішньорайонний, довкола економічного центру, постадійний, фазовий, епізодичний. Показники ефективності спеціалізації території, коефіцієнти локалізації, виробництва продукції на душу населення, міжрайонної товарності.

Територіальний поділ праці як основа формування економічних районів. Ступінь участі регіону в ТПП. Територіально-виробничі комплекси як прояв ТПП. Вплив великих міст та основних форм територіальної організації виробництва на економіку регіону. Критерії і принципи економічного регіону.

Тема 5. Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики

Поняття регіональної економіки та регіональної політики. Засади функціонування регіональної економіки. Соціально-економічний потенціал регіону. Державні регіональні програми як складова частина регіональної політики.

Регіональна економічна політика, її сутність та завдання. Державна регіональна політика її об'єкти і суб'єкти. Принципи ДРЕП перехідного періоду. Складові частини ДРЕП: економічна, соціальна, науково-технічна, екологічна, демографічна, гуманітарна, національна, зовнішньоекономічна, управлінська політики.

Напрями регіональної політики.

Тема 6. Механізм реалізації регіональної економічної політики

Проблеми реалізації регіональної економічної політики. Законодавче підґрунтя.

Механізм реалізації регіональної економічної політики держави. Принципи державного регулювання регіонального економічного розвитку, його складові елементи. Програми розв'язання регіональних проблем.

Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіонів. Адміністративно-правове, економічне та специфічно-територіальне регулювання. Роль обласних, районних та міських держадміністрацій в реалізації державної політики в регіонах.

Місцеві бюджети як фінансова основа соціально-економічного розвитку регіону. Державна регіональна фінансова політика. Муніципальні фінанси. Функції місцевих бюджетів.

Тема 7. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах

Суть господарського комплексу. Основні умови формування господарського комплексу України. Основні риси господарства України.

Народногосподарський комплекс України. Галузева, територіальна, функціональна та організаційна структура народногосподарського комплексу України. Виробнича й невиробнича сфери народного господарства. Загальна характеристика промисловості, сільського господарства та транспорту. Основні ланки невиробничої сфери.

Трансформація господарського комплексу за ринкових умов.

Тема 8. Природний та трудовий потенціал України

Природні передумови. Класифікація природних ресурсів. Мінеральні, земельні, водні, біологічні, рекреаційні, кліматичні і космічні ресурси, ресурси Світового океану. Вичерпні і невичерпні природні ресурси.

Природно-ресурсний потенціал України. Земельні, кліматичні, рекреаційні ресурси, рослинний та тваринний світ, ресурси Чорного та Азовського морів, корисні копалини, анутрішні води тощо.

Демографічні передумови розміщення продуктивних сил.

Трудоресурсний потенціал. Аналіз демографічної ситуації і ринку праці в регіоні. Регіональний ринок праці. Працедифіцитні та праценадлишкові регіони України.

Тема 9. Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення

Суть і класифікація міжгалузевих комплексів. Міжгалузеві регіональні комплекси мінерально-промислової, агропромислової, лісопромислової, морепромислової орієнтації. Цільовий та технологічний підходи до виділення міжгалузевих комплексів. Виробничі програми міжгалузевих регіональних комплексів. Основні цілі міжгалузевих комплексів.

Паливно-енергетичний, металургійний, машинобудівний, хіміко-лісовий, будівельний комплекси. Комплекс галузей легкої промисловості. Агропромисловий комплекс. Рекреаційний комплекс.

Виробнича інфраструктура регіону. Енергетична інфраструктура. Транспортна система регіону. Розвиток виробничих зв'язків у регіонах.

Соціальна інфраструктура. Соціально-побутова та соціально-духовна інфраструктура регіону. Побутове обслуговування. Пасажирський транспорт та засоби зв'язку. Освіта. Культура. Охорона здоров'я, фізкультура і спорт.

Тема 10. Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку

Сучасне економічне районування України. Центральнотрадянський економічний район (Київська, Чернігівська, Черкаська, Житомирська, Кіровоградська обл.). Західноукраїнський економічний район (Рівненська, Волинська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Вінницька, Хмельницька, Закарпатська, Черновецька обл.). Донецько-Придніпровський економічний район (Донецька, Луганська, Дніпропетровська, Запорізька обл.). Північно-східний економічний район (Харківська, Полтавська, Сумська обл.). Причорноморський (Південний) економічний район (Одеська, Миколаївська, Херсонська обл.).

Тема 11. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури

Сутність міжнародного поділу праці, основні потоки капіталу та робочої сили. Соціально-економічна типологія країн. Економічна інтеграція. Економічні союзи. Форми зовнішньоекономічної діяльності. Зони спільного підприємництва. Зовнішньоекономічні зв'язки України.

Тема 12. Фактори сталого розвитку продуктивних сил

Основні загальноекономічні показники розвитку регіону та аналіз його економічного потенціалу. Основні розділи сучасної програми регіонального розвитку.

Характеристика загального рівня соціально-економічного розвитку регіону. Середньорічна чисельність населення. Чисельність працівників, зайнятих у народному господарстві. Валовий внутрішній продукт. Обсяг продукції промисловості. Виробництво товарів народного споживання. Валова продукція сільського господарства. Обсяг капітальних вкладень за рахунок усіх джерел фінансування. Доходи місцевих бюджетів. Видатки місцевих бюджетів. Грошові доходи населення. Обсяг роздрібного товарообігу. Обсяг реалізації платних послуг населенню. Обсяг експорту товарів. Баланси основних видів промислової і сільськогосподарської продукції. Середні ціни на основні види продукції.

5.2. ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет, метод і завдання дисципліни.	2

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
2	Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.	2
3	Економічне районування та територіальна організація господарства	2
4	Регіон в системі територіального поділу праці.	2
5	Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики.	2
6	Механізм реалізації регіональної економічної політики.	2
7	Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах.	2
8	Природний та трудовресурсний потенціал України.	2
9	Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення.	2
10	Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку. Сучасне	2
11	Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури.	2
12	Фактори сталого розвитку продуктивних сил.	2
Разом		24

5.3. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.

Самостійна робота студента (далі – СРС) як невід’ємна складова освітнього процесу у вищому навчальному закладі є однією з форм оволодіння навчальним матеріалом поза межами аудиторної роботи, в час, вільний від обов’язкових навчальних занять. Кожен вид самостійної роботи фіксується в академічному журналі окремою графою. Результативність виконання конкретних завдань для СРС оцінюється в балах від «0» до «5» і фіксується в академічному журналі. СРС може містити крім обов’язкової складової, ще й вибірку. Обов’язкова складова СРС передбачає опанування програмного матеріалу дисципліни. Вибіркова складова передбачає виконання завдань, які студент вибирає з метою підвищення свого професійного рівня, особистого рейтингу.

Загальний обсяг СРС з дисципліни «Регіональна економіка» становить 72 год. для студентів денної форми навчання.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з дисципліни «Регіональна економіка»:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій, підручника, довідкової літератури;
- підготовка до семінарських занять;
- вивчення окремих питань, що винесені на самостійне опрацювання;
- пошукова робота за допомогою електронних джерел;
- підготовка студентів до проведення поміжного (модульного) контролю та заліку.

Розподіл годин на виконання СРС

№ з/п	Вид самостійної роботи	Кількість годин
		Денна форма навчання
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	23
2.	Підготовка до семінарських занять	24
3.	Підготовка до модульного (проміжного) контролю	2

4.	Опрацювання тем, винесених на самостійну підготовку, в тому числі конспектування за заданим планом	18
5.	Виконання тестових завдань та розв'язання задач	10
6.	Підготовка рефератів	10
5.	Робота з інтернет-ресурсами	5

Завдання для самостійної роботи студентів

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми звітності	Література
		Денна форма навчання (Заочна)		
1	2	3	4	5
1.Предмет, метод і завдання дисципліни	<i>Перелік питань:</i> 1. Предмет дослідження науки «Регіональна економіка». 2. Місце дисципліни в системі наукових дисциплін, його мета і завдання. 3. Структура дисципліни. Теоретико-методологічні основи «Регіональної економіки»	6 (9)	Конспект, усне опитування, виконання тестових завдань	[2; 4; 5; 11; 12; 15; 19; 22]
2.Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів	<i>Перелік питань:</i> 1. Економічні закони і закономірності розміщення продуктивних сил. Принципи розміщення продуктивних сил. 2. Фактори розміщення продуктивних сил та формування економіки регіонів.	6 (9)	Конспект, усне опитування, підготовка рефератів	[3; 5; 6; 10; 11; 14; 15; 19; 21]
3.Економічне районування та територіальна організація господарства	<i>Перелік питань:</i> 1. Сутність та основні форми територіальної організації господарства. 2. Основи економічного районування. 3. Нові сітки економічних районів	6 (9)	Конспект, усне опитування, виконання тестових і практичних завдань	[2; 5; 10; 11; 14; 17]
4.Регіон в системі територіального поділу праці	<i>Перелік питань:</i> 1. Нові парадигми та концепції регіону. Типологізація регіонів. Поняття про територіальний поділ праці. 2. Територіальний поділ праці як основа формування економічних районів.	6 (9)	Конспект, письмове опитування, виконання тестових і практичних завдань	[6; 7; 8; 11; 14; 18; 20]
5.Сутність,	<i>Перелік питань:</i>	6 (9)	Конспект,	[3; 10; 11;

мета і завдання регіональної економічної політики	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття регіональної економіки та регіональної політики. 2. Регіональна економічна політика, її сутність та завдання. 3. Державна регіональна політика, її об'єкти і суб'єкти. 4. Напрями регіональної політики 		усне опитування, виконання тестових і практичних завдань	14; 17]
6.Механізм реалізації регіональної економічної політики	<p><i>Перелік питань:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблеми реалізації регіональної економічної політики. 2. Законодавче підґрунття 3. Механізм реалізації регіональної економічної політики держави. 4. Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіонів. 5. Місцеві бюджети як фінансова основа соціально-економічного розвитку регіону. 	6 (9)	Конспект, усне опитування, виконання тестових і завдань	[3; 4; 5; 10; 11; 13; 21]
Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах	<p><i>Перелік питань:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суть та основні риси господарського комплексу. 2. Народногосподарський комплекс України. 3. Трансформація господарського комплексу за ринкових умов. 	6 (9)	Конспект, усне опитування	[2; 4; 5; 11; 12; 15; 19; 22]
7Природний та трудовресурсний потенціал України	<p><i>Перелік питань:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Природні передумови. 2. Природно-ресурсний потенціал України. 3. Демографічні передумови розміщення продуктивних сил. 4. Трудовресурсний потенціал. 	6 (9)	Конспект, усне опитування, виконання тестових і завдань	[1; 3; 10; 11; 14; 15; 24]
Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення	<p><i>Перелік питань:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суть і класифікація міжгалузевих комплексів. 2. Паливно-енергетичний, металургійний, машинобудівний, хіміко-лісовий, будівельний комплекси. 3. Комплекс галузей легкої промисловості. 4. Агропромисловий комплекс. Рекреаційний комплекс. 	6 (9)	Конспект, усне опитування, виконання тестових і завдань	[2; 3; 7; 10; 11; 13; 14; 17]
Економіка регіонів України: стан та перспективи	<p><i>Перелік питань:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасне економічне районування України. 2. Центральнорайонський економічний район. 		Конспект, усне опитування, виконання тестових і	[1;3; 9; 10; 11; 14; 16,]

розвитку	3. Західноукраїнський економічний район. 4. Донецько-Придніпровський економічний район. 5. Північно-східний економічний район. Причорноморський (Південний) економічний район.	6 (9)	завдань	
Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури	<i>Перелік питань:</i> 1. Соціально-економічна типологія країн. 2. Економічна інтеграція. Економічні союзи. 3. Форми зовнішньоекономічної діяльності. 4. Зони спільного підприємництва. Зовнішньоекономічні зв'язки України.	6(9)	Конспект, усне опитування, виконання тестових і завдань	[1,2, 3; 10; 11; 14; 17, 20,22]
Фактори сталого розвитку продуктивних сил	<i>Перелік питань:</i> 1. Основні загальноекономічні показники розвитку регіону та аналіз його економічного потенціалу. 2. Характеристика загального рівня соціально-економічного розвитку регіону.	4 (7)	Захист рефератів	[3; 10; 11; 14; 17, 21,25]
	<i>Проміжний контроль</i>	2 (2)	МКР	
	<i>Разом</i>	72		

Теми рефератів:

1. Еволюція взаємовідношень людини та природного середовища.
2. Екологізація як метод раціонального природокористування.
3. Принципи раціонального природокористування.
4. Основні етапи та правові основи природокористування в Україні.
5. Основні концепції техногенного типу розвитку суспільства.
6. Поняття екстерналій в екологічній сфері.
7. Учення про ноосферу на шляху переходу до інформаційного суспільства.
8. Умови становлення та існування ноосфери за В.І. Вернадським.
9. Передумови розробки концепції сталого розвитку суспільства.
10. Економічний аспект поняття «сталий розвиток».
11. Умови та критерії сталого розвитку суспільства.
12. Індикатори сталого розвитку суспільства.
13. Система екологічної інформації.
14. Кадастри природних ресурсів.
15. Поняття екологічного моніторингу та його види.
16. Джерела інформації про діяльність природокористувачів у системі екологічної інформації.
17. Екологічний паспорт як один з напрямів держрегулювання природоохоронної діяльності.
18. Поняття економічного механізму природокористування.
19. Основи платного природокористування в Україні.
20. Лімітування та ліцензування природокористування.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1 Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять (включає, в тому числі, перевірку якості підготовки завдань, які винесені на самостійне вивчення та виконання) і має на меті перевірку рівня підготовленості студента. Формами проведення поточного контролю з дисципліни є:

- 1) усні опитування на семінарських заняттях;
- 2) участь в обговоренні питань на семінарах;
- 2) якість пошуку необхідної літератури тощо.

6.2. Форми і методи проміжного (модульного) контролю

Модульний контроль (МК) – процедура визначення рівня засвоєння студентом навчального матеріалу відповідної дисципліни.

Модульний контроль з дисципліни «Регіональна економіка» проводиться у тестовій формі. Кількість модульних контрольних робіт на дисципліну – 1.

6.3. Форми і методи підсумкового контролю

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання. Завданням підсумкового контролю є перевірка глибини засвоєння студентом програмного матеріалу дисципліни, логіки та взаємозв'язків між окремими її розділами, здатність творчого використання набутих знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми, що впливає зі змісту дисципліни тощо.

Підсумковий контроль з дисципліни «Регіональна економіка» проводиться у формі заліку.

Залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентами навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ними певних видів робіт на семінарських заняттях і при самостійному опрацюванні тематичних питань.

Оцінка за семестр з дисципліни, з якої передбачений залік, виставляється за результатами поточного контролю.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Варіант-1

1. Предмет, метод і завдання дисципліни «Регіональна економіка».
2. Економіка Східного регіону: стан і перспективи розвитку.
3. Тестові завдання.

Варіант-2

1. Загальносистемні закономірності, принципи, фактори розміщення продуктивних сил і формування економіки регіонів.
2. Склад і промислова спеціалізація регіонів України.
3. Тестові завдання.

Варіант-3

1. Загальносистемні закономірності, принципи, фактори розміщення продуктивних сил і формування економіки регіонів.
2. Електроенергетика України, регіональні особливості її розвитку та розміщення.
3. Тестові завдання.

Варіант-4

1. Основні принципи, фактори економічного районування в Україні. Типи економічних районів.

2. Трудоресурсна ситуація, її регіональні особливості.
3. Тестові завдання.

Варіант-5

1. Основні елементи територіальної структури господарства.
2. Природно-ресурсний потенціал (ПРП) України та його структура.
3. Тестові завдання.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМООПРАЦЮВАННЯ

1. Сутність і предмет регіональної економіки.
2. Методи і завдання регіональної економіки.
3. Місце регіональної економіки в системі наукових дисциплін.
4. Економічний район, його головні ознаки, районоутворюючі фактори.
5. Принципи економічного районування. Типи економічних районів.
6. Особливості районування та сучасна мережа економічних районів.
7. Територіальна структура виробничо-територіального комплексу економічного району.
8. Сутність державної регіональної економічної політики.
9. Об'єкти і суб'єкти державної регіональної політики.
10. Основні цілі державної регіональної економічної політики.
11. Завдання державної регіональної економічної політики.
12. Основні важелі та ключові елементи механізму реалізації регіональної економічної політики.
13. Природно-ресурсний потенціал та його структура.
14. Кількісна та якісна оцінка економічна оцінка природних ресурсів та природних умов.
15. Характеристика природно-ресурсного потенціалу економічних районів.
16. Населення і трудовий потенціал України.
17. Чисельність і розміщення населення України.
18. Відтворення людського потенціалу країни та його регіональні особливості.
19. Економіка України як єдиний господарський комплекс.
20. Регіональні особливості галузевої структури економіки.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та критерії оцінювання знань студентів.

Результати навчання з освітніх компонентів оцінюються за 100-бальною шкалою (від 1 до 100) з переведенням в оцінку за традиційною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» – для семестрових екзаменів, курсових робіт (проектів) і виробничих практик; «зараховано», «не зараховано» – для заліків і навчальних практик). Шкала переведення балів подана в таблиці 1.

Таблиця 1.

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
	залік
90-100	зараховано
89-70	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за поточний та проміжний контроль.

Для визначення ступеня оволодіння навчальним матеріалом з подальшим його оцінюванням рекомендується застосовувати наступні рівні навчальних досягнень студентів (табл. 2):

Таблиця 2.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка Студент	Практична підготовка
Відмінний	100...90	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань	може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань
Достатній	89...70	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці	за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання
Задовільний	69...51	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу	має елементарні, нестійкі навички виконання завдань
Незадовільний	50...26	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допущено суттєві помилки	планує та виконує частину завдання за допомогою викладача

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
		Теоретична підготовка	Практична підготовка
		Студент	
Неприйнятний	25...1	студент не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять.

Досягнення студентів на семінарських заняттях, а також виконані ними індивідуальної та самостійної роботи оцінюються за шкалою від «0» до «5». Критерії оцінювання наводяться у таблиці 3.

Таблиця 3.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на семінарських заняттях

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Однак не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Після завершення вивчення дисципліни викладач виводить середньозважений бал, що переводиться у 100-бальну шкалу (див. таблицю 4.) з відповідним ваговим коефіцієнтом.

Таблиця 4.

**Таблиця переведення середньозваженого балу
за 100-бальною шкалою**

100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал
100	4,97–5,00	80	4,10–4,14	60	3,10–3,14	40	2,25–2,29	20	1,15–1,20
99	4,94–4,96	79	4,05–4,09	59	3,05–3,09	39	2,20–2,24	19	1,09–1,14
98	4,91–4,93	78	4,00–4,04	58	3,00–3,04	38	2,15–2,19	18	1,03–1,08
97	4,87–4,90	77	3,95–3,99	57	2,96–2,99	37	2,10–2,14	17	0,97–1,02
96	4,84–4,86	76	3,90–3,94	56	2,93–2,95	36	2,05–2,09	16	0,91–0,96
95	4,80–4,83	75	3,85–3,89	55	2,90–2,92	35	2,00–2,04	15	0,85–0,90
94	4,76–4,79	74	3,80–3,84	54	2,87–2,89	34	1,95–1,99	14	0,79–0,84
93	4,72–4,75	73	3,75–3,79	53	2,84–2,86	33	1,90–1,94	13	0,73–0,78
92	4,68–4,71	72	3,70–3,74	52	2,81–2,83	32	1,85–1,89	12	0,67–0,72
91	4,64–4,67	71	3,65–3,70	51	2,78–2,80	31	1,80–1,84	11	0,61–0,66
90	4,60–4,63	70	3,60–3,64	50	2,75–2,77	30	1,75–1,79	10	0,55–0,60
89	4,55–4,59	69	3,55–3,59	49	2,70–2,74	29	1,69–1,74	9	0,49–0,54
88	4,50–4,54	68	3,50–3,54	48	2,65–2,69	28	1,63–1,68	8	0,43–0,48
87	4,45–4,49	67	3,45–3,49	47	2,60–2,64	27	1,57–1,62	7	0,37–0,42
86	4,40–4,44	66	3,40–3,44	46	2,55–2,59	26	1,51–1,56	6	0,31–0,36
85	4,35–4,39	65	3,35–3,39	45	2,50–2,54	25	1,45–1,50	5	0,25–0,30
84	4,30–4,34	64	3,30–3,34	44	2,45–2,49	24	1,39–1,44	4	0,19–0,24
83	4,25–4,29	63	3,25–3,29	43	2,40–2,44	23	1,33–1,38	3	0,13–0,18
82	4,20–4,24	62	3,20–3,24	42	2,35–2,39	22	1,27–1,32	2	0,07–0,12
81	4,15–4,19	61	3,15–3,19	41	2,30–2,34	21	1,21–1,26	1	0,01–0,06

Підрахунки середньозваженого балу здійснюють з точністю до другого знака після коми. За таблицю 4 визначають кількість балів за 100-бальною шкалою, яку множать на ваговий коефіцієнт – 0,7 і отримують кількість балів за поточний контроль. Кількість балів за поточний контроль округлюють до цілих.

Кількість балів, отриманих студентом за поточний контроль, виставляється викладачем у відповідній графі академічного журналу до проведення проміжного контролю.

8.3. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи.

Оцінювання проміжного контролю здійснюється за шкалою від «0» до «30» – для дисциплін, викладання яких завершується заліком.

Загальна оцінка за модульну контрольну роботу є середнім арифметичним оцінок за кожне питання/завдання, яка переводиться за 100 бальною шкалою (табл. 4.) та множиться на коефіцієнт 0,3.

8.4. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю.

Залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні рівня опанування студентами навчального матеріалу виключно на підставі результатів виконання ними певних видів робіт, зазначених у робочій програмі навчальної дисципліни.

Оцінка за семестр з дисципліни, з якої передбачений залік, виставляється після закінчення її вивчення (до початку екзаменаційної сесії) за результатами поточного (ваговий коефіцієнт – 0,7) та проміжного (ваговий коефіцієнт – 0,3) контролю. При цьому обов'язкової присутності здобувачів вищої освіти під час заліку не передбачено.

Залік отримує здобувач вищої освіти, який виконав всі види роботи, визначені в робочій програмі навчальної дисципліни й має достатню кількість балів за поточний контроль (не менше 35 балів) та проміжний контроль (не менше 16 балів).

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

10.1. ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

1. Дорогунцов С.І., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Теорія розміщення продуктивних сил і регіональної економіки. Навч. посіб. К.: "Стафед-2", 2015. 144 с.
2. Дорогунцов С.І., Ральчук О.М. Управління техногенно-екологічною безпекою у парадигмі сталого розвитку. К.: Наукова думка, 2016. 172 с.
3. Дорогунцов С.І., Данилишин Б.М., Лібанова Е.М. Україна: проблеми сталого розвитку: Наукова доповідь. К.: РВПС України НАН України, 2015. 96 с.
4. Заяць Т.А. Відтворення робочої сили України: регіональні аспекти. К.: Європейський університет фінансів, інформатики, менеджменту і бізнесу, 2016. 184 с.
5. Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. – 2-е вид., доп. Львів: Норма, 2016. 416 с.
6. Іщук С.І. Розміщення продуктивних сил (теорія, методи, практика) К.: Європейський університет фінансів, інформатики, менеджменту і бізнесу, 2017. 184 с.
7. Лукінов І.І. Економічна трансформації (наприкінці ХХ сторіччя). К.: АТ "Книга", 2018. 456 с.
8. Мазур А.Г. Регіональна економіка: проблеми відтворення та управління. Вінниця, 2017. 263 с.
9. Міжнародні економічні відносини: система регулювання міжнародних економічних відносин. А.С.Філіпченко, В.С.Бурковський та ін. К.: Либідь, 2017. 254 с.
10. Руденко В.П. Природно-ресурсний потенціал України. К.: Либідь, 2015. 450 с.
11. Регіональна економіка та природокористування / за ред. Голікова А.П.: Навч. посіб. К: Центр учбової літератури, 2016. 352 с.

10.2 Допоміжні джерела

12. Реймерс М.Ф. Природопользование. Словарь-справочник. М.: Мысль. 2014. с.
13. Руденко В.П. Природно-ресурсний потенціал України. К.: Либідь, 2017. 450 с.
14. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика. Навч. посіб. К.: 2016. 377 с.
15. Стеченко Д.М. Управління регіональним розвитком: навчальний посібник К.: Вища школа, 2017. 431 с.
16. Україна: прогноз розвитку продуктивних сил С.І. Дорогунцов, Б.М. Данилишин, Л.Г. Чернюк та ін. К.: РВПС України НАН України, 2017. – т.1. 163 с.; т.2 117с.
17. Хвесик М.А. Загоровська І.З. Еколого-економічні особливості водного фактора у прогнозуванні розвитку продуктивних сил // *Економіка АПК*. – 2000. №9. С.11-14.
18. Чернюк Л., Д.В. Клиновий „Розміщення продуктивних сил України”. Навчальний посібник. Київ: ПУЛ, 2016 470 с.